

COMUNICAT DE PRESĂ nr. 16/23

Luxemburg, 26 ianuarie 2023

Hotărârea Curții în cauza C-205/21 | Ministerstvo na vatreshnite raboti (Înregistrarea de date biometrice și genetice de către poliție)

Colectarea sistematică a datelor biometrice și genetice ale oricărei persoane urmărite penal în scopul înregistrării lor de către poliție este contrară cerinței de a asigura o protecție sporită în privința prelucrării datelor cu caracter personal sensibile

În cadrul unei proceduri penale pentru fraudă fiscală inițiate de autoritățile bulgare, V.S. a fost urmărită penal pentru presupusa sa participare la un grup infracțional organizat, constituit în scopul obținerii de foloase pentru săvârșirea în mod concertat de infracțiuni pe teritoriul bulgar. În urma începerii urmăririi penale, poliția bulgară a invitat-o pe V.S. să se supună colectării datelor sale dactiloscopice și fotografice, în scopul înregistrării, și unei prelevări în vederea stabilirii profilului său ADN. V.S. s-a opus acestei colectări.

Întemeindu-se pe legislația națională care prevede „înregistrarea polițienească” a persoanelor urmărite penal pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, autoritățile de poliție au solicitat Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria) să autorizeze colectarea coercitivă a datelor genetice și biometrice ale lui V.S. Cererea autorităților de poliție era însoțită numai de copii ale ordinului de dispunere a începerii urmăririi penale a acesteia și ale declarației sale de refuz al colectării datelor.

Această instanță avea îndoieli cu privire la compatibilitatea legislației bulgare aplicabile acestei „înregistrări polițienești” cu Directiva 2016/680¹, citită în lumina Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), și, prin urmare, a sesizat Curtea cu titlu preliminar.

În hotărârea sa, Curtea precizează mai întâi condițiile în care prelucrarea datelor biometrice și genetice de către autoritățile de poliție poate fi considerată ca fiind autorizată de dreptul intern, în sensul Directivei 2016/680. În continuare, ea se pronunță asupra punerii în aplicare a cerinței, prevăzută de această directivă, privind prelucrarea datelor unei categorii de persoane în privința cărora există motive serioase să se creadă că sunt implicate în săvârșirea unei infracțiuni și asupra respectării dreptului la protecție jurisdicțională efectivă, precum și a principiului prezumției de nevinovăție în cazul în care legislația internă permite instanței naționale competente să autorizeze colectarea coercitivă a acestor date, considerate „sensibile” de legiuitorul Uniunii. Curtea abordează, în sfârșit, chestiunea compatibilității legislației interne care prevede colectarea sistematică a acestor date cu dispozițiile Directivei 2016/680 care privesc prelucrarea lor, ținând seama de principiile aplicabile acestei prelucrări.

¹ Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului (JO 2016, L 119, p. 89).

Aprecierea Curții

Mai întâi, Curtea constată că Directiva 2016/680, citită în lumina cartei², trebuie interpretată în sensul că **prelucrarea datelor biometrice și genetice de către autoritățile de poliție** în vederea activităților lor de investigare, pentru combaterea criminalității și menținerea ordinii publice, **este autorizată** de dreptul unui stat membru atunci când acesta conține **un temei juridic suficient de clar și de precis** pentru a autoriza prelucrarea menționată. Faptul că actul legislativ național care conține un astfel de temei juridic se referă, pe de altă parte, la Regulamentul general privind protecția datelor³, iar nu la Directiva 2016/680, nu este în sine de natură să repună în discuție existența unei astfel de autorizații, în măsura în care reiese în mod suficient de clar, de precis și de lipsit de echivoc din interpretarea ansamblului dispozițiilor aplicabile din dreptul național că prelucrarea datelor biometrice și genetice în cauză intră în domeniul de aplicare al acestei directive, iar nu al RGPD.

În acest context, ținând seama de faptul că legislația națională relevantă se referea la dispozițiile RGPD care reglementează prelucrarea datelor sensibile, reproducând totodată conținutul dispozițiilor Directivei 2016/680 care vizează prelucrarea acelorași date⁴, Curtea arată că **aceste dispoziții nu sunt echivalente**. Astfel, în timp ce o prelucrare a datelor sensibile de către autoritățile competente **în scopul, printre altele, al prevenirii și al depistării infracțiunilor**, care intră sub incidența Directivei 2016/680, este susceptibilă să fie autorizată **numai în cazul unei necesități absolute și trebuie încadrată de garanții adecvate și prevăzută de dreptul Uniunii sau de dreptul intern**, RGPD enunță o interdicție de principiu a prelucrării acestor date, însoțită de o listă de excepții. Deși legiuitorul național are posibilitatea de a prevedea în cadrul aceluiasi instrument legislativ prelucrarea datelor cu caracter personal în scopuri care intră sub incidența Directivei 2016/680, precum și în alte scopuri care intră sub incidența RGPD, el are obligația de a se asigura de lipsa de ambiguitate în ceea ce privește aplicabilitatea unuia sau a altuia dintre aceste două acte ale Uniunii la colectarea datelor sensibile.

În plus, în ceea ce privește o eventuală transpunere incorectă a Directivei 2016/680, invocată de instanța de trimitere, Curtea subliniază că această directivă **nu impune** ca dispozițiile naționale care autorizează prelucrări de date care intră în domeniul său de aplicare să conțină o **trimitere la directiva menționată**. Ea precizează că, atunci când legiuitorul național prevede prelucrarea datelor biometrice și genetice de către autoritățile competente, care poate intra fie în domeniul de aplicare al acestei directive, fie în cel al RGPD, acesta are posibilitatea, pentru mai multă claritate și precizie, să facă trimitere în mod explicit, pe de o parte, la dispozițiile de drept național care asigură transpunerea acestei directive și, pe de altă parte, la RGPD, fără a fi obligat să menționeze respectiva directivă. Cu toate acestea, **în prezența unei contradicții aparente** între dispozițiile naționale care autorizează prelucrarea datelor în cauză și cele care par să o excludă, **instanța națională trebuie să dea acestor dispoziții o interpretare care să mențină efectul util al Directivei 2016/680**.

În continuare, Curtea declară că Directiva 2016/680⁵ și cartea⁶ **nu se opun unei legislații naționale care prevede că**, în cazul refuzului persoanei urmărite penal pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu de a coopera în mod voluntar la colectarea datelor biometrice și genetice în ceea ce o privește, în scopul înregistrării lor, **instanța penală competentă este obligată să autorizeze o măsură de executare coercitivă a acestei colectări, fără a dispune de puterea de a aprecia dacă există motive serioase** pentru a considera că persoana în cauză a săvârșit infracțiunea pentru care este urmărită penal, în măsura în care dreptul național **garantează ulterior controlul jurisdicțional efectiv al condițiilor acestei urmăriri penale**, din care decurge autorizația de a efectua colectarea menționată.

² Articolul 10 litera (a) din Directiva 2016/680, interpretat în lumina articolului 52 din cartă.

³ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO 2016, L 119, p. 1, denumit în continuare „RGPD”).

⁴ Articolul 9 din RGPD și, respectiv, articolul 10 din Directiva 2016/680.

⁵ Articolul 6 litera (a) din Directiva 2016/680.

⁶ Articolele 47 și 48 din cartă, care consacră dreptul la protecție jurisdicțională efectivă și, respectiv, principiul prezumției de nevinovăție.

În această privință, Curtea amintește că, în temeiul Directivei 2016/680⁷, **statele membre trebuie să se asigure că se face o distincție clară între datele diferitelor categorii de persoane vizate**, astfel încât să nu li se impună în mod nediferențiat același grad de ingerință în dreptul lor fundamental la protecția datelor cu caracter personal, indiferent de categoria din care fac parte. Însă această obligație nu este absolută. În definitiv, în măsura în care această directivă vizează categoria de persoane în privința cărora există motive serioase să se creadă că au săvârșit o infracțiune, Curtea precizează că **existența unui număr suficient de elemente de probă privind vinovăția unei persoane constituie în principiu un motiv serios de a crede că aceasta a săvârșit infracțiunea în cauză**. Astfel, Directiva 2016/680 **nu se opune unei legislații naționale care prevede colectarea coercitivă a datelor persoanelor în privința cărora sunt adunate suficiente elemente de probă cu privire la faptul că sunt vinovate de săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu și care au fost urmărite penal pentru acest motiv**.

În ceea ce privește respectarea dreptului la protecție jurisdicțională efectivă, din moment ce instanța națională competentă nu poate efectua, în vederea autorizării unei măsuri de executare coercitivă a colectării datelor sensibile ale unei persoane urmărite penal, un control pe fond al condițiilor de dispunere a începerii urmăririi penale, Curtea subliniază printre altele că faptul de a sustrage temporar de la controlul instanței aprecierea probelor pe care se întemeiază urmărirea penală a persoanei în cauză se poate dovedi justificat în cursul fazei preliminare a procedurii penale. Astfel, un asemenea control în această fază ar putea împiedica desfășurarea anchetei penale în cursul căreia sunt colectate aceste date și ar putea limita în mod excesiv capacitatea anchetatorilor de a clarifica alte infracțiuni pe baza unei comparații a acestor date cu date adunate în alte anchete. Această limitare a protecției jurisdicționale efective **nu este, așadar, disproporționată, din moment ce dreptul național garantează ulterior un control jurisdicțional efectiv**.

În ceea ce privește respectarea de o decizie judiciară de autorizare a colectării datelor în cauză a dreptului la respectarea prezumției de nevinovăție, Curtea arată, pe de o parte, că, în măsura în care această colectare este limitată în speță la categoria persoanelor a căror răspundere penală nu a fost încă stabilită, ea nu poate fi considerată ca fiind de natură să reflecte sentimentul autorităților că aceste persoane sunt vinovate. Pe de altă parte, faptul că instanța care trebuie să se pronunțe asupra vinovăției persoanei vizate nu poate aprecia în acest stadiu al procedurii penale caracterul suficient al elementelor de probă pe care se întemeiază urmărirea penală a acestei persoane constituie o garanție a respectării dreptului său la prezumția de nevinovăție.

În sfârșit, Curtea concluzionează că Directiva 2016/680⁸ **se opune unei legislații naționale care prevede colectarea sistematică a datelor biometrice și genetice ale oricărei persoane urmărite penal pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, în scopul înregistrării lor, fără a prevedea obligația autorității competente de a verifica și de a demonstra, pe de o parte, că această colectare este absolut necesară pentru realizarea obiectivelor concrete urmărite și, pe de altă parte, că aceste obiective nu pot fi atinse prin măsuri care constituie o ingerință de mai mică gravitate pentru drepturile și libertățile persoanei vizate**.

În această privință, Curtea subliniază că Directiva 2016/680 urmărește să asigure, printre altele, **o protecție sporită în privința prelucrărilor datelor sensibile**, între care figurează datele biometrice și genetice, în măsura în care acestea sunt susceptibile să genereze riscuri importante pentru libertățile și pentru drepturile fundamentale. Cerința prevăzută de aceasta potrivit căreia prelucrarea unor astfel de date este autorizată „**numai atunci când este strict necesară**” trebuie interpretată în sensul că definește **condiții mai stricte** de legalitate a prelucrării acestor date sensibile⁹. În plus, sfera acestei cerințe trebuie stabilită și în raport cu principiile referitoare la prelucrarea datelor, precum **limitarea finalităților și minimizarea datelor**.

⁷ Articolul 6 din Directiva 2016/680.

⁸ Articolul 10 din Directiva 2016/680 coroborat cu articolul 4 alineatul (1) literele (a)-(c) și cu articolul 8 alineatele (1) și (2) din aceasta.

⁹ Având în vedere condițiile care decurg din articolul 4 alineatul (1) literele (b) și (c) și din articolul 8 alineatul (1) din Directiva 2016/680.

În acest context, o legislație națională care prevede colectarea sistematică a datelor biometrice și genetice ale oricărei persoane urmărite penal pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, în scopul înregistrării lor, este în principiu **contrară acestei cerințe**. Într-adevăr, ea poate conduce, în mod nediferențiat și generalizat, la colectarea datelor majorității persoanelor urmărite penal, din moment ce noțiunea de „săvârșire cu intenție a unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu” are un caracter deosebit de general și **se poate aplica unui număr mare de infracțiuni, indiferent de natura și de gravitatea lor, de împrejurările specifice ale acestor infracțiuni, de eventuala lor legătură cu alte proceduri în curs, de antecedentele judiciare ale persoanei în cauză sau de profilul său individual**.

MENȚIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Este de competența instanței naționale să soluționeze cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) hotărârii se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293

Rămâneți conectați!

